

TUTKAS
Tutkijoiden ja kansanedustajien seura

YLIOPISTOUUDISTUS JA SÄÄTIÖYLIOPISTOT

Toimittanut

Ulrica Gabrielsson

Tutkijoiden ja kansanedustajien seura - TUTKAS - järjesti keskiviikkona 11.3.2009 sääntömääräisen vuosikokouksensa jälkeen keskustelutilaisuuden "Yliopistouudistus ja säätiöyliopistot".

Tilaisuuden avasi Tutkaksen puheenjohtaja, kansanedustaja Kimmo Kiljunen. Alustajina toimivat tekniikan tohtori, puheenjohtaja Matti Alahuhta Aalto-korkeakoulusäätiöstä, rehtori, puheenjohtaja Krista Varantola Suomen yliopistojen rehtorien neuvostosta, rehtori Markku Kivikoski Tampereen teknillisestä yliopistosta sekä toimitusjohtaja Martti Mäenpää Teknoliateollisuus ry:stä. Kommenttipuheenvuorot tilaisuudessa pitivät rehtori Tuula Teeri Aalto-korkeakoulusta, puheenjohtaja Matti Parpala Helsingin kauppakorkeakoulun ylioppilaskunnasta sekä kansanedustajat Inkeri Kerola keskustan eduskuntaryhmästä, Jukka Mäkelä kokoomuksen eduskuntaryhmästä ja Tuula Peltonen sosialidemokraattisesta eduskuntaryhmästä.

Tilaisuuteen osallistui noin 100 henkilöä.

Tähän julkaisuun sisältyy kaikki tilaisuudessa pidetyt alustukset.

SISÄLLYSLUETTELO

Aalto-yliopiston tarvoitteet

TkT *Matti Alahuhta*, Aalto-korkeakoulusäätiön hallituksen puheenjohtaja

Entäs me Tavikset? – Julkisoikeudellisen laitoksen näkökulmia

Rehtori *Krista Varantola*, Suomen yliopistojen rehtorien neuvoston puheenjohtaja

Mihin TTY-säätiö pyrkii?

Rehtori *Markku Kivikoski*, Tampereen teknillinen yliopisto

Teollisuuden tarpeet ja odotukset

Toimitusjohtaja *Martti Mäenpää*, Teknologiateollisuus ry

AALTO-YLIOPISTON TAVOITTEET

AALTO-YLIOPISTON TAVOITTEET

Tutkijoiden ja kansanedustajien seura
TUTKAS 11.3.2009

Matti Alahuhta

 Helsingin kaupunkikorkeakoulu
HELSINKI SCHOOL OF ECONOMICS

 TAIDETEOLLINEN
KORKEAKOULU
UNIVERSITY OF ART AND
DESIGN HELSINKI

 TEKNILLINEN KORKEAKOULU
TEKNIKA HÖRSKOLAN
HELSINKI UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Muutosprosessi

Lähtökohtana vahva historia ja jo tehty työ:

- Helsingin kaupunkikorkeakoulu (HSE), per. 1911
- Taideteollinen korkeakoulu (TaiK), per.1871
- Teknillinen korkeakoulu (TKK), per.1849

Yliopistolain niin mahdollistaessa
Aalto-yliopisto aloittaa toimintansa 1.1.2010

->8/2008
Säätiön perustaminen
ja hallituksen
nimeäminen

->8/2009
Muutosprosessin
suunnittelu ja
uusiin tehtäviin
valmistautuminen

->12/2009
Organisoituminen

1/2010
Aalto-yliopisto
käynnistää
täysimääräisesti
toimintansa

Muutosprosessi

Yliopistoyhteisö

Teemaryhmät

- Yli 40 ryhmää, yli 400 osallistujaa
- professorikuntaa, henkilöstöä, opiskelijoita ja sidosryhmien edustajia
- vahva yhteisön näkemys valmisteluun
- koko yhteisön osallistuminen myös verkkokyselyiden ja Aaltowikin kautta sekä aktiivinen viestintä

Fokusalueet Mauri Airila	Opetuksen kehittäminen Hannu Seristö	Tutkimuksen kehittäminen Outi Krause	HRD ja henkilöstö Timo Saarinen	Yhteiskunnallinen vuorovaikutus Markku Markkula	Palvelut, byrokratian välttäminen Pekka Saarela	Talous Esa Ahonen
-----------------------------	--	--	---------------------------------------	---	--	----------------------

Ohjausryhmä

Rehtorit Tuula Teeri, Matti Pursula, Eero Kananen, Helena Hyvönen

Rehtori

Tuula Teeri

Hallitus

hpj. Matti Alahuhta, vpj. Marja Makarow, siht. Jari Jokinen

2

Opetuksen laadun parantaminen

3x1=111

- inspiroiva, opiskelijakeskeinen oppimiskulttuuri
- opetuksen laadun korostaminen
 - huippututkijat opettajina
- pedagoginen koulutus
- sekä opettajien että opiskelijoiden sitoutuminen opettamiseen ja opiskeluun
- opiskelija/opettaja-suhteen parantaminen ja opiskeluaikojen lyhentäminen
- monialaisten opiskelumahdollisuuksien lisääminen

3

Tutkimuksen laadun parantaminen

- ydin: tiedealakohtaisen perustutkimuksen laadun parantaminen
- monialaisuuden hyödyntäminen – rajapinnoilla syntyy uutta!
- urapolkujen luominen nuorille tutkijoille
- tutkimuksen pitkäjänteinen rahoitus
- tutkimuksen laadun korostaminen

Henkilöstön kehittäminen

- houkutteleva ja innostava työ- ja opiskelupaikka
- selkeät urapolut
- akateeminen johtaminen
- vahvat kansalliset ja kansainväliset verkostot, monikulttuurisuus

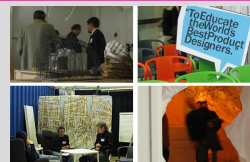
3x1=111

5

Uudistumisen mahdollisuuksia ja edellytyksiä

Ihmiset tekevät yliopiston

- Pitkäjänteinen tutkimusrahoitus, pitkäjänteiset yliopistourat
- Sitoutuminen henkilöstöön ja henkilöstön kehittämiseen
 - Erityisesti kansainvälisen Tenure Track –mallin käyttöönotto

Yliopiston rahoituspohjan monipuolistaminen

- Vakaa säätiöpohja mahdollistaa yliopiston omat investoinnit yhteisön tärkeäksi kokemille nouseville aloille

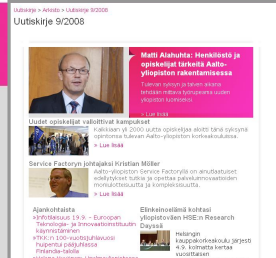
Vertikaalisuus – horisontaalisuus

- Vahva perustutkimus ja oman alan osaaminen
- Tiede- ja taiderajat ylittävä tutkimus ja opetus
 - esim. 'Factory'

6

www.aaltoyliopisto.info AaltoNews

- AaltoNews ilmestyy joka toinen viikko.
- Lisätietoa www.aaltoyliopisto.info

7

ENTÄS ME TAVIKSET? – JULKISOIKEUDELLISEN LAITOKSEN NÄKÖKULMIA

Lähtökohta: Pyydetty olemaan kriittinen ja nostamaan esiin ristiriitoja herättäviä kysymyksiä.

En esitä mielipiteitani rehtorien neuvoston puheenjohtajana vaan ominani, sellaisina kun ne ovat muotoutuneet monialaisen - yhteiskunnan, terveyden ja hyvinvoinnin tutkimukseen/opetukseen keskittyvän ”julkisen sektorin” yliopiston näkökulmasta.

Yo-lakiuudistus: Uusi yo-laki on – todella tärkeä asia yliopistoille. Sitä ajettu jo vuodesta 2006. Yliopistojen hallintorakenteet ja päätöksentekojärjestelmä kaipaavat uudistamista. Tilivirastoasema ei ole tätä aikaa. Siksi on välttämätöntä, että yliopistoista tulee autonomisia toimijoita, joilla on oma taloutensa.

Silti ymmärrän protesteja ja huolenaiheita – Kyse on perinteisistä yliopistollisista arvoista ja yliopistojen tehtävistä ja tieteen vapaudesta – mutta lakiesitys ei mielestäni niitä vaaranna.

Lakiuudistuksen keskeisiä kysymyksiä – joita eduskunta saa pohtia

- hallituksen kokoonpano
- työsuhde/virkasuhde
- autonomiatulkinnat säätiöyliopiston kohdalla
- lukukausimaksut (pieni asia – joka koskee vain harvoja ohjelmia, joita ei vielä edes ole oikein olemassa)
- kiireinen valmistelutahti ja epäily siitä ettei asioita ole ehditty ajatella loppuun asti
- nyt sitten eduskunnan käsissä tehdä mahdollisimman hyvä ja toimiva laki

Pieni historiakertaus yliopistolakiesityksestä:

Suuntaviivat - elokuu 2007

OPM määritteli yliopistouudistuksen tavoitteita mm. seuraavasti:

☐Valtion rahoitus on jatkossakin instituuttipohjaista ja valtion rahoitusosuudessa ei tapahdu muutoksia oikeushenkilöasemamuodon muuttumisen perusteella.

☐Rahoituksen periaatteet yliopistojen toimintaan ovat oikeushenkilömuodosta riippumatta samat kaikille yliopistoille.

Mitä seurasi:

- Hyvin arrogantti mediakeskustelu ja elinkeinoelämän myllytys
- arrogantit väitteet siitä, että yliopistot rämettyneitä ja tehottomia
- sitten vähän ajan päästä viesti, että yliopistot ovatkin ihan laadukkaita, vaikka eivät kilpailekaan Harvardin kanssa
- huippuyliopistoretoriikka joka käytännössä oli pikemminkin hype-yliopistoretoriikkaa
- mediahypetys omien tavoitteiden ajamiseksi – perustelut pinnallisia mutta media nielaisi ne karvoineen päivineen Aalto-yliopiston ajamiseksi
- vallantäyteisyys jolla hypetystä harrastettiin

Muutamia esimerkkejä viime vuosien julkisesta keskustelusta ja argumentointityylistä:

- Miksi Suomen yliopistolaitos on huono ja rämettynyt? – Suomalaiset yliopistot eivät ole Shanghain listan kärjessä. Globalisaatio ja kilpailukyky edellyttävät että pärjätään Shanghain listalla. (Mikä on tämän listan todistusarvo ja mitkä sen pohjakriteerit? Jokseenkin sattumanvaraisia, kuten maailmalla on moneen kertaan todistettu. Niillä ei ole mitään tekemistä hyvän koulutuksen kanssa.)
- Miksi suomalaiset yliopistot eivät pärjää? - Ne ovat huonoja. (Ei pidä paikkaansa minkään analyttisen arvion pohjalta. Päinvastoin ne ovat kustannustehokkaita ja laatutietoisia, tuottavat hyvin tutkintoja vaikka tekemisen ehdot ovat kiristyneet koko ajan. Yliopistolaitos ei ole kriisissä)
- Miksi vain tekniikkaa ja kauppaa halutaan tukea perustamalla Aalto-yliopisto? – Globalisaatio ja kilpailukyky.
- Mitä näillä muoti-ilmauksilla oikeasti tarkoitetaan kun puhutaan yliopistoista? – Yliopistojen täytyy kilpailla kansainvälisillä markkinoilla. (Mitähän tämäkin tarkoittaa?)
- Mitä tapahtuu muilla aloilla ja monialaisille yliopistoille? – Kaikista huolehditaan.
- Mitä tapahtuu muiden tieteenalojen kehitykselle, lääketieteelle, perusluonnontieteille, humanistisille ja yhteiskunnallisille aloille? – Kaikkia kehitetään.
- Miksi tuottavuusohjelma koskee yliopistoja? – Se tuo säästöjä.

Muutamia faktoja:

Pieni vertailu Suomen ja tunnustettujen huippuyliopistojen välillä.
(Lähde: Yliopistoallianssia suunnittelevan ryhmän loppuraportti 2007)

	Cambridge (2005)	Harvard (2004)	Stanford (2005)	Suomalaiset yliopistot (2005)
Tulot	525 488 000 £	2 597 706 000 \$	4 162 000 000 \$	
Menot	522 928 000 £	2 560 919 000 \$	3 841 000 000 \$	1 974 516 000 €
Opiskelijat yht.	17 803 (2)	18 441 (4)	14 881	121 144 (6)
Valmistuneita	3 881 (3)	6829	4 735	18 718
Professorit	1 542 (1)	2433 (5)	1 771	2 255
Julkaisuja ISI-tietokannassa 2005	7022	14 572	7438	9254

Huomaa, että menoluvut eivät ole täysin vertailukelpoisia poikkeavista tulo- ja menorakenteista johtuen. Vertailtavuuden parantamiseksi Harvardin menoluvut eivät sisällä momenttia "service departments" ja Stanfordin luvut momenttia "health care services".

(1) Akateeminen henkilökunta; (2) FTE; (3) 20032004; (4) Täysipäiväiset opiskelijat; (5) Sisältää apulaisprofessorit ja määräaikaiset; (6) FTE; (7) Haku suoritettu tietokannoista komennoilla ad=univ cambridge, ad=harvard univ, ad=stanford univ, ad=finland and og=univ

Lähteet: Cambridgen, Harvardin ja Stanfordin yliopistojen tilastot, KOTA, ISI Web of Science

Mikä ei ole koskaan ollut ongelma?

- säätiöyliopistomallin hyväksyminen ja säätiöpääoman osoittaminen yliopistojen tueksi

Mikä nyt hiertää ja mitä pitää edelleen kysyä?

Suurin huolenaihe on yliopistojen perusrahoitus, johon liittyy isoja periaatteellisia kysymyksiä:

- Miten käy alueellisen tasa-arvon ja koko nykyisen yliopistoverkon kehittämisen?
- Aiotaanko jatkossa eri tieteenaloja arvostaa ollenkaan tasapuolisesti?
- Miten yhteen yliopistokonsortioon voidaan satsata ilman monipuolista kaikkia aloja koskevaa ja puolueetonta laatuvertailua?
- Miksi satsataan puhtaasti poliittisin päätöksin vain kapea-alaisesti tekniikkaan ja kauppaan yhdessä alan yliopistossa?
- Mikä on valtion vastuu yliopistojen toiminnan rahoituksessa?
- Kuinka autonomisia yliopistoista todella tulee ja missä määrin niiden sallitaan toteuttaa omia strategioitaan?

Tuottavuusohjelma voi edelleen hyvin:

Peruskysymys on jatkossakin yliopistojen toimintamenorahoituksen kehitys tai pikemminkin kehittymättömyys. Lakiesityksessä lähdetään siitä, että yliopistojen perusrahoituksen taso pysyy nykyisellään ja rahoitusta korotetaan kustannuksia vastaavasti. Taso on kuitenkin laskussa jo kolmatta vuotta peräkkäin, ja ensi vuoden näkymät näyttävät rankoilta. Yliopistojen budjettikehykseen on ensi vuonna tarjolla 20 miljoonan euron korotus. Tuottavuusohjelma syö korotuksesta kuitenkin 11 miljoonaa euroa. Korotuksen tasosta saa käsityksen kun pidetään mielessä Aalto-yliopisto, jolle yksin on yliopistokehyksen ulkopuolelta tarjolla oma lähes 14 miljoonan euron lisäys toimintamenoihin ensi vuonna.

Mitä Saksassa tehtiin?

Saksan Exzellenz Initiativ (Excellence Initiative) kilpailussa päätettiin lisärahoitustasosta tiukan seulan läpäisseille. Lisärahoitus on samaa tasoa kuin Aalto-yliopistolle. Tulos perustui tiukkaan vertaisarviointiin ja kaksivaiheiseen prosessiin. Aloja ei ollut rajoitettu. Tulokset ovat tiedeyhteisön hyväksyttävissä

Missä asioissa on edetty tyydyttävästi/hyvin eteenpäin?

- Pääomitus
- Kiinteistöjen omistussuhteet ja omistusmalli

Missä vaarat piilevät?

- Innovaatiousko ja innovaatiomantra: Pikainen tekstianalyysi kertoo, että kansallisessa innovaatiostrategiaehdotuksessa sana innovaatio esiintyy eri muodoissa 357 kertaa. Se tarkoittaa sitä, innovaatio hyppää silmille keskimäärin joka neljännellä rivillä. Mitä innovaation käsitteellä tarkoitetaan jää kuitenkin hämäräksi, ja sana muuttuu mantranomaiseksi hokemaksi vailla sisältöä.
- Ylivertainen tilaaja tietää, millainen perustutkimus on relevanttia tulevaisuudessa, ja yliopistojen tehtävä on toteuttaa tilaajan tahto. Tilaja (hallitus?) tietää millaista perustutkimusta Suomi tarvitsee 15 vuoden päästä
- Suomen Akatemiaa ei saa valjastaa tällaisen relevanssin tukijaksi vaan sen tulee tukea kaikkea hyvää perustutkimusta – myös villejä ajatuksia, luovuutta ja Akatemialla pitää olla riskinottokykyä
- Emme saa unohtaa, että tämä yhteiskunta tarvitsee muutakin kuin teknologiaa ja kauppaa. Vakaa yhteiskuntakehitys edellyttää myös muiden tieteenalojen tasapuolista tukemista. Maassa on huutava pula sosiaali- ja terveystoimeen sekä palveluihin kohdistuvista innovaatioista

Humanistis-yhteiskunnallisten alojen tutkimus, perusluonnontieteet, kasvustieteet, lääketiede, kulttuuri ja sivistys eivät nykyisessä innovaatiohypetyksessä saa sijaa. Yliopistollisen perustutkimuksen rooli on marginalisoitu, ja tavoitteena on, että perustutkimuksen rahoitus kohdistuisi suurelta osalta innovaatiopolitiikan painopistealoille. Näin Suomen Akatemiakin valjastettaisiin tukemaan tilaaja-tuottajamalliajattelun mukaista perustutkimusta. Yliopistoista tulisi innovaatio- ja elinkeinopolitiikan jatkeeksi alistettu tutkimus- ja koulutusyhteisö. Tällaisen kehityksen pelko on pohjimmiltaan protestien takana.

Yliopistotutkimuksen ja koulutuksen lähtökohta ei voi olla innovaatiopolitiikka. Yliopistolakiehdotus ei kuitenkaan johda tällaiseen kehitykseen, mutta lain tulisi taata yliopistoille todellinen taloudellinen ja poliittinen autonomia – oikeus ja mahdollisuus tulla paremmiksi omilla ehdoillaan ja omalla työllään, ei poliittisin päätösin. Jäljet pelottavat, mutta pitää muistaa, että tasapuolista kohtelua horjuttavat päätökset tehtiin jo nykyisen lain ollessa voimassa.

Yliopistoista tasavertaisia partnereita

Suuri huolenaihe on myös alueellinen kehitys ja tasapaino. Emme saa unohtaa, että

- Meillä on hyviä yliopistoja myös muualla kuin pääkaupunkiseudulla
- Yliopistoille pitää taata yhdenvertaiset mahdollisuudet kehittää koko maata
- Halventava nimitys – maakuntayliopisto – edustaa samaa arroganssia kuin yllä on kuvattu
- Maakunnallisimpia ovat itse asiassa pääkaupunkiseudun yliopistot – ne rekrytoivat pääkaupunkiseudulta ja niiltä sijoitutaan yli 80% :sesti pääkaupunkiseudulle

Suomen yliopistoihin on edelleen kova tunku :

- Vuonna 2007 - 156 000 hakemusta – niistä yksilöitä noin 69 000 – paikkoja 20 000 – vuosittain noin 30 000 ylioppilasta
- Suomen hienoin innovaatiojärjestelmä on sen koulutus ja tasavertainen pääsy koulutukseen – asia jota täytyy vaalia

Loppukaneetti:

Simon Singh kertoo kirjassaan *Big Bang* (Singh, Simon. 2005. Big Bang. Harper Perennial. Lontoo, sivut 402 ja 89), kuinka avarakatseista Bell-tutkimuslaboratorioiden suhtautuminen on ollut villiinkin perustutkimukseen ja mihin kaupallisiin läpimurtoihin tällä asenteella on päästy. Toisaalta vallitseva ideologia on myös uhannut tieteen kehitystä. Ranskan tiedeakatemia perustettiin aikanaan, jotta tutkijat voisivat tehdä itsenäistä tutkimusta kuninkaiden, kuningattarien tai paavien oikuista ja suosiosta riippumatta.

Mistähän päin maailmaa nykyään löytyisi se taho, jossa tällaisille ideaaleille olisi tilaa ja joka tarjoaisi turvapaikan uuteen tietoon ja luovuuden merkitykseen uskoville ja yhteiskunnallisen vastuunsa kantaville yliopistoille? Muu yliopistosektori tarvitsee jatkossa hapetusta, ei hypetystä.

MIHIN TTY-SÄÄTIÖ PYRKII?

YLIOPISTOUUDISTUS JA SÄÄTIÖYLIOPISTOT TUTKAS-SEMINAARI 11.3.2009

MIHIN TTY-SÄÄTIÖ PYRKII?
Markku Kivikoski
Tampereen teknillinen yliopisto

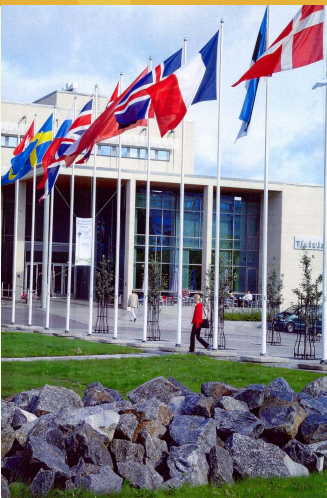
 TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Markku Kivikoski

11.3.2009

Tampereen teknillinen yliopisto

- 12000 opiskelijaa
- > 800 DI- ja A-tutkintoa
- 70 tohtoria
- 140 professoria
- 250 muuta opettajaa
- 1300 tutkijaa ja tutkimusapulaista

 TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

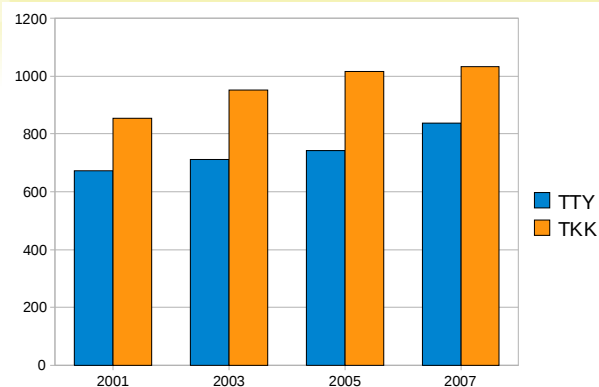
Markku Kivikoski

11.3.2009

TTY:n erityisvahvuudet

1. Hyvä työllistyminen
2. Laaja yritysysteistyö
3. Innovaatiopalvelut, yritystallit, Tamlink
4. Haluttu kumppani: yliopistokeskukset, alueyksiköt
5. Rahanjakomalli, tulospistejärjestelmä
6. Tehokas hallinto, 8 %
7. Sähköiset opiskelija- ja hallintopalvelut

Valmistuneet DI:t ja arkkitehdit vertailu TTY ja TKK

Tutkintomäärien vertailua

		2004	2006	muutos
Maisteri/DI	YO	12588	13128	4,3%
	TEK	2353	2537	7,8%
	TTY	701	809	15,4%
Tohtori	YO	1399	1409	0,7%
	TEK	256	302	17,9%
	TTY	61	72	18,0%

Pitkän aikavälin tunnuslukumuutoksia

		1998	2007	muutos
DI/A tutkinnot	TTY	655	837	27,8%
Tohtorit	TTY	27	71	162,9%

		1998	2005	muutos
Julkaisut	YO	20474	24199	18,2%
	TEK	3664	5152	40,6%
	TTY	533	1249	134,3%

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Markku Kivikaski

11.3.2009

Kansainvälisyys

Kansainväliset vaihto-opiskelijat:

TTY	TKK
398	378 (v. 2006)

Pitkäkestoiset tutkijavierailut, kk/v:

TTY	TKK
229	193 (v. 2006)

EU PO6-rahoitus:

1. HY 31 M€
2. TKK 18 M€
3. TTY 14 M€

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Markku Kivikaski

11.3.2009

Taloustutkimuksen VIP-tutkimus 2008

Päättäjien mielestä TTY:n vahvuuksia ovat:

1. Innovatiivisuus
2. Arvostus työntajien keskuudessa
3. Toiminta elinkeinoelämän edistäjänä
4. Tutkimus- ja kehitystoiminnan laatu
5. Merkitys alueen kehitykselle

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Jari-Thure Eriksson

06.03.09

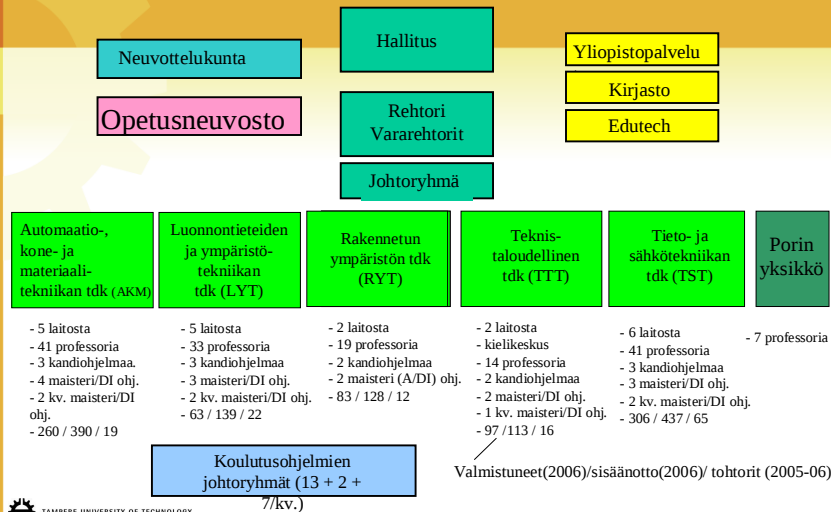
TTY:n tärkeimmät koulutuspaikan valintaan vaikuttavat vetovoimatekijät:

1. Arvostus työmarkkinoilla
2. Opetuksen ja tutkimuksen laatu
3. Sijaintipaikkakunnan houkuttelevuus
4. Koulutusalojen monipuolisuus

Uusi rakenne 1.1.2008

10

Säätiömuotoa puoltavat tekijät

1. Säätiöllä on imagoarvo
 - "oma yliopisto" motivoi henkilökuntaa ja opiskelijoita
 - hyvä imago edesauttaa lahjakkaiden opiskelijoiden, innostavien opettajien ja korkeatasoisten tutkijoiden rekrytointia
2. Säätiömalli edistää yhteistyötä yritysten kanssa.
3. TTY:n säätiöasema luo tervettä benchmark-kilpailua Aalto-yliopiston kanssa (esim. Oxford-Cambridge)
3. Säätiöpääoman tuotolla (n. 10 milj. €/v) voidaan
 - parantaa opettaja/opiskelija-suhdetta
 - tukea painopistealoja (infrastruktuuri)
 - panostaa uusiin tutkimusaloihin

TTY-säätiön pääoma

Tavoite 31.12.2011 mennessä:

- yksityistä rahoitusta 50M€
- valtion rahoitusta 125M€

Tilanne tällä hetkellä:

- säätiön peruspääoma 70M€
(20M€ + 50M€)
- yksityisiä sitoumuksia 10M€

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Markku Kivikaski

11.3.2009

TTY:n tavoitteet

- kansainvälisesti tunnustettu tekniikan tiedeyliopisto
- itsenäinen, proaktiivisesti kokeileva ja joustava toimija
- tärkeimmät yhteistyökumppanit: Aalto-yliopisto, Yliopistoallianssi ja LTY
- säätiöyliopisto pääkaupunkiseudun ulkopuolella

TAMPERE UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Markku Kivikaski

11.3.2009

TEOLLISUUDEN TARPEET JA ODOTUKSET YLIOPISTOUUDISTUKSELTA

Hyvät kuulijat,

Maailmantalous on ajautunut lyhyessä ajassa syvään taantumaan, peräti lamaan. Investointitavaroiden kysyntä maailmassa on miltei puolittunut syksyn 2008 jälkeen. Esimerkiksi teknologiateollisuuden saamat uudet tilaukset ovat vähentyneet merkittävästi ja tilauskannat supistuvat. Yhtä jyrkkää ja laaja-alaista kysynnän supistumista ei tapahtunut teknologiateollisuudessa edes 1990-luvun alussa, jolloin Suomen talous kohtasi laman.

Yrityksillä on ylikapasiteettia maailmanlaajuisesti ja hinnat laskevat. Kilpailu uusista tilauksista on kiristynyt oleellisesti. Rahoitusjärjestelmän kriisi vaikeuttaa rahoituksen saatavuutta. Taantuma on vaikutuksiltaan pitkäkestoinen. Globaali rakennemuutos voimistuu ja siirtää tuotantoa sekä teknologiaosaimista pysyvästi Aasiaan ja muihin kehittyviin maihin. Erityisesti Kiinan vaikutusvalta maailmantaloudessa lisääntyy.

Nykyisenkaltaisen taantuman sanotaan toistuvan noin kerran vuosisadassa. Siksi yritysten kilpailukykyä vahvistavat toimenpiteet Suomessa on mitoitettava tilanteen edellyttämällä vakavuudella.

Suomessa ollaan varsin yksimielisiä siitä, että menestys ja hyvinvointi yhteiskunnassamme voi rakentua vain korkeatasoiselle osaamiselle. Erityisesti näissä talousnäkymissä on hyvä muistaa, että selvisimme viime lamasta pitkälti panostamalla osaamiseen. Inflaatiokorjattu BKT oli vuonna 2008 lähes kaksi kolmasosaa suurempi ja viennin arvo huipputeknologiasta johtuen lähes nelinkertainen vuoden 1990 vastaaviin lukuihin verrattuna työllisten määrän pysyessä samana. Yritysten, erityisesti teknologiateollisuuden, rooli osaamisen tason nostamisessa on ollut merkittävä. Yritysten investoinnit tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan ovat kasvaneet julkisen sektorin investointeja selvästi nopeammin. Elinkeinoelämän osuus t&k-investoinneista on noin 70 prosenttia, ja elinkeinoelämän osuudesta peräti 75 prosenttia tulee teknologiateollisuudesta.

Teknologiateollisuuden merkitys Suomelle on tänä päivänä kiistaton. Se vastaa 65 prosentista Suomen vientiä, ja useamman kuin joka neljännen työikäisen työpaikka on suoraan tai välillisesti sidoksissa teknologiateollisuuteen. On mitä suurimmissa määrin yhteinen asia huolehtia tällaisten kansantalouden kannalta keskeisten alojen osaamispääomasta ja Suomen kyvystä houkutella

t&k-investointoja myös tulevina vuosina. Aikaa ei ole hukattavissa, sillä esimerkiksi UNCTAD:in tekemien selvitysten mukaan globaalisti laajinta t&k-toimintaa tekevät yritykset eivät enää pidä Suomea entiseen tapaan houkuttelevana toimintaympäristönä uusille t&k-investoinneille.

Teknolוגiateollisuuden yritykset toimivat kansainvälisillä, kilpailluilla markkinoilla. Yritysten toimintaympäristö ja sen muutokset ovat yhä moniulotteisempia. Päätösten ja ratkaisujen tueksi tarvitaan laadukasta tutkimustietoa ja uudenlaista osaamista, erityisesti kykyä toimia kansainvälisissä verkostoissa. Olen myös vakuuttunut, että taantumasta huolimatta globaali rakennemuutos tulee jatkumaan. Kilpailu muuttaa teollisuuden tehtäväkuvia ja nostaa eri tehtävissä tarvittavan osaamisen tasoa edelleen.

Suomi tunnetaan maailmalla vielä teknologiamaan. On selvää, että meidän on panostettava entistä määrätietoisemmin teknologiaosaamiseen säilyttääksemme asemamme ja tunnettuutemme teknologiaosaajana. Uudenlaisen osaamisen luomiseksi on myös kyettävä rikkomaan rohkeasti totuttuja rajoja. Teknolוגiateollisuuden palveluliiketoiminnan kasvu on esimerkki trendistä, joka muuttaa teknologiaosaamista ja tuotekehityksen lähtökohtia. Vahvan teknisen osaamisen lisäksi on tunnettava ja osattava ottaa huomioon asiakkaiden ja käyttäjien tarpeet ja kehittää tuoteperheitä palveluiden ympärille.

Yliopistot ovat tärkeä osa suomalaista innovaatiojärjestelmää. On vaikeaa nähdä, miten Suomi voisi kukoistaa ilman elinvoimaisia yliopistoja. Tasokas yliopistotutkimus tarjoaa perustan, jolle rakennetaan liiketoiminnan, talouden ja yhteiskunnan menestyksensä ja kestävä uusiutuminen. Yliopistoista valmistuvat nuoret muodostavat lahjakkuuspotentiaalin, josta tulevaisuuden asiantuntijat ja johtajat valikoituvat. Lisäksi uudet kaupallisesti merkittävät innovaatiot perustuvat usein yritysten ja yliopistojen pitkäjänteiseen, eri osapuolia hyödyttävään yhteistyöhön.

Yliopistouudistukseen kohdistuu teollisuudessa suuria odotuksia. Sen odotetaan johtavan tason nousuun niin opetuksessa kuin tutkimuksessa. Kilpailu tulevaisuuden osaajista on osa globaalia kilpailua. Suomalaiset yliopistot voivat pärjätä tässä kilpailussa vain nostamalla opiskelijat toiminnan keskiöön ja ottamalla käyttöön kannustimia opetuksen laadun parantamiseksi. Yliopistouudistuksen odotetaan merkitsevän vahvaa kansainvälistymistä kaikissa toiminnissa. Korkeakoulujen uudessa kansainvälistymisstrategiassa yhdeksi tavoitteeksi asetetaan, että kaikkiin koulutusohjelmiin sisällytetään kansainvälistymistä tukeva osio. Yliopistouudistuksen odotetaan vauhdittavan tämän tavoitteen saavuttamista. Yliopistouudistuksen odotetaan myös tukevan opiskelijoiden, opettajien, tutkijoiden ja yritysten asiantuntijoiden yhteistyötä ja synnyttävän ekosysteemejä, joissa toimijoiden erilaiset vahvuudet yhdistyvät uutta luovalla tavalla.

Näkisin, että yliopistouudistuksessa on kyse paitsi voimavaroista myös kulttuurista, prosesseista ja johtamisesta. Yliopistojen on ennen kaikkea uskallettava fokuksitua ja tehdä valintoja. Tarvittaessa on kyettävä myös luopumaan entisestä. Oppimisen, opetuksen ja tutkimuksen edellytyksiä parannetaan in-

tohimoiseen uuden etsimiseen kannustavalla toimintakulttuurilla, toimivilla ydinprosesseilla ja tietoon pohjautuvalla päätöksenteolla.

Valtioneuvoston esitys uudeksi yliopistolaiksi on tärkeä harppaus yliopistojen kehittämisessä. Sen toteutuessaan yliopistot pääsevät päättämään asioista, jotka tähän saakka on määritellyt lainsäädännöllä tai jotka ovat olleet valtiovallan ohjauksessa. Yliopistojen mahdollisuudet vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa paranevat kertaheitolla.

Valtioneuvosto on lakiesityksellään antanut täyden tukensa johtamiskäytäntöjen ja –rakenteiden kehittämislle ja myös säätiöyliopistomallin aidolle kokeilulle. Olen vakuuttunut, että Aalto-yliopiston ja Tampereen teknillisen yliopiston toiminta säätiöyliopistoina tulee hyödyttämään koko yliopistolaitosta kilvoittelussa kohti kansainvälistä kärkeä. Mahdollistamalla erilaiset hallinnolliset ratkaisut rikastutetaan koko yliopistolaitosta koskevaa keskustelua johtamisesta ja johtajuudesta.

Kansainväliseen kärkeen yltäminen edellyttää tietenkin, että suomalaisten yliopistojen resurssit ovat edes jossain määrin vertailukelpoisia kilpailevien yliopistojen resurssien kanssa. Yliopistoissa sekä kansallisella tasolla voimavaroja on kohdennettava laatua ja vaikuttavuutta painottaen ja eri alojen erityispiirteet huomioiden. Erityisesti tekniikan ja luonnontieteiden yliopistopetuksessa käytettävien laboratorioiden ajanmukaistaminen ja opiskelija-opettajasuhteen pysyvä korjaaminen edellyttävät erityistoimenpiteitä. Yksityisen sektorin yliopistoille tekemien lahjoitusten verovapauden laajennuksesta tulee kahden vuoden kokeilun sijaan tehdä pysyvä päätös.

Erityisen tärkeää on nyt ymmärtää, että juuri huonossa taloudellisessa tilanteessa tulee panostaa osaamiseen ja luoda siten tulevaisuuden kilpailukykyä. Osaaminen on nimittäin meidän ainoa todellinen raaka-aine, jonka jalostamiseen voimme itse vaikuttaa, jos vain haluamme.

Hyvät kuulijat,

yliopistojemme uudistuminen on välttämätöntä, jotta Suomi houkuttelisi tulevaisuudessakin investointeja ja osaajia ja vientiteollisuus voisi menestyä Suomesta käsin. Yliopistouudistuksen eteneminen ja ambitiotason nostaminen korkealle on näissä suhdannenäkymissä entistäkin tärkeämpää, jotta olimme hyvissä lähtöasetelmissä taantuman hellittäessä. Selvää on, että lakiuudistuksen myötä työ vasta alkaa. Hyvät esimerkit ja konkreettiset tulokset puhuvat puolestaan. Yliopistoilta odotetaan todellista muutosjohtajuutta, selkeiden välitavoitteiden asettamista ja koko yliopistoyhteisön sitoutumista yhteiseen päämäärään. Elinkeinoelämä haluaa olla yliopistojen yhteistyökumppanina tässä prosessissa.